

Arta de a te îndrăgosti

Fiecare om are destinul pe care și-l face. Ca și la împărțitul norocului, destinul e favorabil pentru cei care „sunt de față” și potrivit celor care se lasă duși de val. Când ai toate atuurile pentru a-ți realiza visele, nu-ți rămâne decât să faci ceea ce trebuie, pentru a și le împlini. Dar, a îți asuma destinul atunci când acesta ți-e potrivit, înseamnă, cu adevărat, să fii OM.

În general, agro-turismul se face în locuri pitorești, căutate și vizitate de turiști. Sebișul nu prea oferă asemenea posibilități și, când intri în oraș, te-ai gândi că, în afară de cazare și masă pentru o noapte de staționare, nimic nu i se poate oferi unui turist aflat în trecere.

Totuși, la numai cinci minute de mers pe jos, din centrul orașului, către comuna Dezna, pe partea stângă, se ridică o pensiune cocheta, înmuiată în galben pal, străjuită de o stâncă. Între clădire și stâncă, un mic ochi de apă, rămas în urma unei cariere de piatră, întregeste pitorescul. Dar, ceea ce a făcut Natura, e nimic pe lângă ce a creat OMUL. Nu pentru că ar fi întrecut Natura, ci pentru că o respectă și o dăruiește celorlalți, cu toată dragostea. Clădirea ca și o parte din „Iac” aparține societății „Roflav”, înființată de familia Patko.

Un mic paradis creat de OM nu înseamnă numai un loc deosebit, pentru că, aici, la Sebiș, ca oriunde în localitățile care nu au, aparent, nimic ieșit din comun, „omul sfințește locul”. Grija pentru orice detaliu (să lași floarea să crească la locul ei, pe stâncă, chiar dacă folosești stâncă pentru a reconstrui peisajul, să lași colțul de stâncă la locul lui, chiar dacă trebuie ca poteca pentru turiști, făcută din dale de beton, să ocolească acest colț de stâncă, să îmbini confortul de la oraș cu sălbăticia din vârf de munte) înseamnă să înțelegi că agro-turismul a devenit un mod de existență pentru cei care nu au alte posibilități.

Și, pentru că au înțeles că serviciile sunt, acum, totul, că puține lucruri pot fi diferențiate, pensiunii „Roflav” - încă nu se știe dacă acesta îi va rămâne numele, în final - i-a fost pusă cărămidă peste cărămidă, de la început, cu grijă pentru orice aspect care ar putea să mulțumească turistul.

Pentru ca totul să fie complet, mâncarea e un alt fel de artă. Amândoi soții Patko au studii de specialitate ca ospătari; el a lucrat în străinătate și a adus de acolo rețete specifice, sosuri minunate, încât, vorba reclamei „nu-ți pare rău decât că ai doar 10 degete”. Farfuria e locul în care, de fapt, natura e cel mai mult respectată și tratată cu toată considerația. Nu o să întâlnești niciunde, oricât ați călători, o mai armonioasă îmbinare a gusturilor, aromelor, un echilibru desăvârșit, în toate. Ochiul e primul încântat, dar, apoi, toate simțurile sunt răsfățate...

Ei, și uite-așa, dintr-un turist care a plecat doar să schimbe aerul de la oraș, ajungi un îndrăgostit de liniște, de relaxare, de armonie, ajungi să admiri tot ce mâna omului atinge, pentru a desăvârși... Un îndrăgostit de... „Roflav” !

VIOLETA FICARD
West FM Network

"This publication was made possible through support provided by the USAID Romania, Office of Democracy and Governance, Bureau for E&E, U.S. Agency for International Development, under the terms of Award No. 186-A-00-00-00117-00. The opinions expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect the views of the U.S. Agency for International Development."

Project coordinator:
MARIAN ODANGIU

Co-ordinator Editor: VIOLETA FICARD

Assistant Editor: RAMONA MIHALCA

Editorial team: MARIAN ODANGIU, VIOLETA FICARD, RALU BUDA, CODRUȚA CĂRBUNARU, DĂNUȚ MUREȘANU, IGOR PERKOVIĆ (RTV Kragujevac), CRISTINA TĂMĂȘANU, AURORA BALTAG

Project Assistants: Petru Costea, Liliana Șerban, Marinela Toader, Dan Țica, Lucia Hera,

Finance Officer: MĂDĂLINA LĂCĂTUȘU

Printed by West Foundation for Regional and Euroregional Journalism Timisoara Romania

FVJ © 2001

June 24th

Centrul Euroregional pentru Democrație
Euroregional Center for Democracy

AMERICA'S DEVELOPMENT FOUNDATION (ADF)
Assisting the International Development of Democracy
Regional Partnership for Democracy Program Bucharest, Romania

Pag.1 → Pasărea și văzduhul

O altă cameră adăpostește expozate din istoria mai recentă a Sebișului: câteva articole care au aparținut formației de pompieri, înființată în 1878, colaje despre trecutul echipei de fotbal *Crișana Sebiș*, fondată în 1922 (!), și *Colțul Mihai Beniuc*, poetul născut pe aceste meleaguri, regăsit aici în fotografia din diferitele etape ale vieții, în cărțile de poezie și scrieri publicate, plus - foarte importantă - o tăbliță pe care se află scrisul și semnatura sa olografă.

Folcloristul Vitalie Munteanu a îmbogățit colecția muzeului cu o culegere de benzi magnetice și dosare cu diferite variante ale *Mioriței*, cântece și poezii populare culese din zona Sebișului, toate constituite în arhiva de folclor *Doina Crișului*.

Deși aflat într-un spațiu impropriu, Muzeul din Sebiș figurează ca un memento: cei care își uită trecutul sunt aioma unei păsări de sub airipile căreia lipsește văzduhul...

DĂNUȚ MUREȘANU
Centrul de Jurnalism Sebiș

Pag.1 →

"Borili smo se za svatkog vernika"

Period nakon čaušeskovke egzekucije, iako se na vraćanje veronauke u rumunske škole nije čekalo dugo, bio je veoma težak. Godinu dana sveštenici su podučavali bez ikakve novčane nadoknade, a posebno pisanih udžbenika nije bilo.

"Odmah posle revolucije, 1990 godine, veronauka je ponovo zaživela u našim školama. Najveće zasluge za to pripadaju, pre svega, sveštenstvu, koje je pristalo na besplatan rad 'iz glave', kaže Mihail, i dodaje da je misionarstvo trajalo dok crkva nije obezbedila najveći deo sredstava, a država pritekla u pomoć.

Veronauka se danas u Rumuniji proučava u osnovnim i srednjim školama, a ideja je da uskoro bude uvrštena i kao ispit na svim fakultetima. Da bi neka konfesija mogla da se uključi u versku nastavu, uslov je da ima najmanje deset učenika u školi koji bi da je pohađaju. Zapravo, reč je o obaveznom predmetu, za svakog čiji roditelji daju odobrenje potpisivanjem posebnog dokumenta. Saglasnost dece se podrazumeva.

"Ovde u Sebišu nemamo slučajeva da neko ne želi da ide na časove veronauke. Sebiš je malo mesto, pa je to i razumljivo. Ipak, glavni razlog treba tražiti u činjenici da sveštenstvo za vreme diktature nije 'spavalo', već je išlo od kuće do kuće, od vernika do vernika, strpljivo čekajući da zlo prođe" kaže otac Mihail i poručuje da od istih uslova verovatno zavisi i epilog priče o uvodjermju verske nastave u srpske škole.

IGOR PERKOVIĆ
RTV Kragujevac

PROBITAS 2001

Ist Year No.2
June 2001
Sebiș-Arad
Timișoara
România

Edited by participants at the Inter-operational Project for Regional and Euro-regional Journalism Probitas – 1st Edition – Sebis – Arad 2001

Pasărea și văzduhul

De câte ori intri într-un muzeu, și se oferă o ocazie unică, aceea de a descoperi trecutul; istoria revine sub ochii tăi. Muzeul *Țării Zarandului* din Sebiș e un astfel de loc unde, în patru încăperi, zace o întreagă istorie a meleagurilor noastre. Spun „zace”, pentru că exponatele sunt efectiv îngrămadite în câteva camere, într-un spațiu total neadecvat pentru a exprima respectul față de propriul nostru trecut.

Piese de rezistență ale muzeului sunt o monoxilă, conservată în proporție de 80%, și un vas de lut dacic. Monoxila a fost descoperită de prof. Gheorghe Barna, actualul director al muzeului, împreună cu prof. Galea, bibliotecarul Bibliotecii Sebiș, pe malul Crișului Alb, de unde, de altfel, provin și celelalte trei monoxile descoperite pe teritoriul României, aflate la muzeele din Oradea, Arad și Constanța.

Vasul dacic a fost descoperit pe dealul Șindioara, lângă localitatea Berindia, de către prof. Constantin Avram și a fost restaurat de prof. Mihai Ferent.

Cea mai bine reprezentată perioadă este, așadar, cea veche, începând de la paleolitic și continuând cu mezolitic, neolitic, epoca dacică și cea romană, redată prin unelte specifice, cărămizi, conducte pentru încălzirea locuințelor, obiecte din ceramică, toate aduse de pe dealul Șindioara, unde se pare că a existat un vechi sit dacic datând dinaintea formărilor triburilor dacice.

Una din marile probleme ale muzeului este lipsa unor fonduri pentru a întocmi o documentație și a fi continuate săpăturile arheologice, întrerupte în 1974, pe acest deal, unde a rămas o zonă vastă necercetată.

Într-una din camerele muzeului este amenajat *Colțul 1848*, împodobit cu tablourile donate de pictorița Veselina Clepea din Buteni. Tablourile redau momentele semnificative ale revoluției, figura centrală fiind, firește, aceea a lui Avram Iancu. Sunt expuse tot aici cinci tulnice, de diferite dimensiuni, obiecte legendare, care au avut un rol extrem de important în comunicarea dintre oamenii locului.

Dintre cele patru camere ale muzeului, cea mai bogată în exponate este aceea care ilustrează specificul etnografic al zonei. Aici este expusă o serie impresionantă de obiecte, toate confecționate manual în gospodăriile țărănești: un război de țesut, un leagăn, furci de tors, șube cu ornamente, albi, farfurii, furculițe, linguri de lemn, vase de lut, opaite, un fier de călcat cu jar, vase de lut, lăzi de zestre, un strămoș al mixerului de azi: „zdrumicătorul de cartofi”, coșnițe speciale pentru albine și un cric primitiv.

DĂNUȚ MUREȘANU
Centrul de Jurnalism Sebiș

→ pag.4

Otac Mihail, parohijan Rumnske pravoslavne crkve u Sebišu:

"Borili smo se za svatkog vernika"

Ista sudbina verske nastave u Srbiji i Rumuniji pre pada komunističkog režima i iskustvo istočnog suseda nakon uspostavljanja demokratske vlasti, navodi na zaključak da je za uspešnu reformu obrazovanja ponekad dovoljna samo dobra volja.

Iako je od odluke Odbora za prosvetu Vlade Republike Srbije da u osnovne i srednje škole ponovo uvede časove veronauke prošlo nedelju dana, jos uvek nije poznato na koji će način nastava biti organizovana.

Ista sudbina verske nastave u Srbiji i Rumuniji pre pada komunističkog režima bila je povod za razgovor sa djakonom Mihailom, parohijanom Rumunske pravoslavne crkve u varošici Sebiš. Iskustvo istočnog suseda govori da je za uspešnu reformu obrazovanja, umesto dugih polemika u javnosti, ponekad dovoljna samo dobra volja:

"Veronauka je u Rumuniji ukinuta 1948 godine. Komunisti su smatrali da je za sticanje znanja iz te oblasti dovoljan Teoloski fakultet, kao i srednja bogoslovija. Pomenuta učilišta, međutim, nisu mogla da prime sve zainteresovane. Bio je to veliki korak unazad za rumunsko školstvo, ali, pre svega, hendikep za rumunski narod", priseća se prošlosti otac Mihail.

Po njegovim rečima, nakon dolaska ateista na vlast pre više od pola veka pravoslavno sveštenstvo nije sedelo skrštenih ruku, naprotiv, kontakti sa verujućim postali su češći nego do tada.

"Čaušesku je imao nameru da uništi religioznost podanika, ali ne silom, već posredno i strpljivo, gradeći mlade generacije materijalista. Crkve nisu rušene niti su nove gradjene, i to je stvaralo privid da je vreme stalo. Bogu hvala, ono je, ipak, za nama", kaže Mihail.

IGOR PERKOVIĆ
RTV Kragujevac

→ pag.4

Sebișul văzut de aproape

Campionii de lângă noi

Din dorința de a afla cât mai multe lucruri despre Sebiș și despre locuitorii acestui frumos orașel de la poalele munților Codru Moma, am discutat cu mai mulți localnici pentru a afla câteva nume semnificative ale așezării. În discuțiile purtate cu aceștia, am remarcat numele unei doamne, nume aflat pe buzele tuturor: doamna Geta Gudiu, actualmente profesoară de sport în Sebiș. Mănată de curiozitate, m-am adresat doamnei Geta Gudiu, după terminarea antrenamentelor elevilor dânssei. Și, iată ce am aflat.

Născută la 25 septembrie 1957, la Dorhoi, județul Botoșani, după terminarea școlii generale și a liceului la Arad, a urmat cursurile Academiei Naționale de Educație Fizică și Sport din București.

Activitatea sportivă și-a început-o, încă din clasele primare, cu baschetul, mai apoi, cu câteva ore de handbal și atletism. Trecerea de la o disciplină la alta, nu i-a ridicat nici un fel de probleme. În urma unei preselecții printre tinerele talente într-ale sportului din liceele de specialitate, a fost remarcată pentru aptitudinile deosebite: avea ceea ce se numește "priză la minge". Dar, din cauza diferenței foarte mari de vârstă dintre ea și restul fetelor din echipă, a trebuit să opteze pentru atletism. Alegerea nu a fost greșită, deoarece, nu peste foarte mult timp, premiile au început să curgă. Antrenamentele erau foarte dure și foarte lungi, iar sacrificiile de asemenea. Nu a trecut nici un an fără să cucerească o nouă medalie ! Cele mai meritorii dintre ele sunt cele două titluri câștigate la handbal individual și cu echipa, recordul național de juniori (cucerit de mai multe ori) și titlul de campioană națională. Având în vedere efortul depus, nu este de mirare că în anul 1975, doamna Geta Gudiu a ajuns chiar campioană balcanică !

Un nefericit accident petrecut înaintea Olimpiadei de la Moscova a pus capăt șirului de performanțe și a determinat retragerea din activitatea competițională.

Satisfacțiile profesionale nu au luat, însă, sfârșit aici. Făcând parte din rândul cadrelor didactice ale Grupului Școlar Industrial Sebiș, Geta Gudiu a reușit să însușească și elevilor săi dorința de competiție. Unii dintre ei chiar au dat dovadă de un deosebit talent, aducând liceului, de-a lungul anilor, o mulțime de trofee. O astfel de elevă a fost Lia Pădureanu, campioană națională la pentathlon atletice școlar în 1986, dar și alții, care au cucerit numeroase titluri: campioni județeni la atletism, campioni secunzi la handbal...

Doamna Geta Gudiu este, în Sebiș, unul dintre acei oameni minunați despre care se spune că "sfințesc locul".

CODRUȚA CĂRBUNARU
Universitatea „Banatului” Timișoara

Probitas
A step to the future